

4. Fillmore, C. On the organization of semantic information in the lexicon. In: Papers from the parasession on the lexicon. - Chicago: The University of Chicago, 1978. pp. 148-173.
5. Lyons, J. Semantics 1. - Cambridge: CUP, 1977. -336 p.
6. Oxford Thesaurus of English. 2nd revised edition. - Oxford: OUP, 2006. - 988 p.

Summary

The present paper deals with the importance of setting a common semantic feature and a diagnostic frame for the linguistic data collection as well as for the overall research of a concrete lexico-semantic field (LSF). It transparently presents all individual steps by which the lexical stock of LSF of the nouns denoting happiness in English was formed and points out the universality, validity and reliability of this procedure.

УДК 811.111'373.611-115

ДЕЯКІ ОСОБЛИВОСТІ СПОЛУЧУВАНOSTІ, ЧАСТОТИ ВИКОРИСТАННЯ І ТЕРМІНОТВОРЧОЇ ПОТЕНЦІЇ СУФІКСІВ АНГЛІЙСЬКОГО СЛОВОТВОРУ В НАУКОВІЙ ЛІТЕРАТУРІ

Ляшина А.Г.

Закарпатський державний університет

Кожна мова характеризується своєю особливою граматичною будовою, особливим словниковим складом, особливою звуковою системою, що складають її три основні сторони, кожна з яких підлягає самостійному теоретичному дослідженню. Теорія словотвору германських мов, як відомо, сформувалась у межах системно-структурної моделі опису мови, яка домінувала в період становлення і початкової стадії розвитку кожної окремої галузі лінгвістичних досліджень [21, с.35].

Самим яскравим та визначальним процесом у розвитку лексики мови виступає постійне та інтенсивне збагачення її за рахунок нових, раніше не відомих слів [28, с.252]. Цей процес відбувається постійно, відображаючи зміни у навколишньому світі, відповідаючи потребам носіїв мови. Отже, однією з основних функцій словотворення є поповнення словникового запасу

мови. Проблема вивчення функціонально-стильових характеристик системи суфіксації тісно пов'язана з проблематикою функціонального стилю. Загально визнаним є той факт, що в сучасному суспільстві наука займає особливе місце. Із розширенням сфери наукової діяльності виникає потреба у використанні таких засобів, які б відповідали потребам комунікації саме у цій сфері спілкування. Словотвірна система постійно розвивається, видозмінюється, збагачується. Зміни відбуваються в інвентарі словотворчих афіксів – одні афікси відмирають, інші виникають, змінюються продуктивність та активність словотворчих моделей, уживаність лексичних одиниць, створених за певними моделями, додаються нові значення до вже наявних словотворчих моделей.

Важлива роль у формуванні похідних належить дериваційним афіксам. Сучасна дериватологія, як зазначає у своїй статті В.В. Німчук, що остаточно оформилася як окрема галузь мовознавства, багато уваги приділяє проблемам, пов'язаним із механізмами афіксального словотвору [17, с.26].

Лінгвістичні та соціальні причини виявлення інтересу до вивчення суфіксів далеко не випадкове явище. Прискорений розвиток науки і техніки та необхідність, що виникла у результаті цього, у найменуванні нових наукових та суспільних понять – усі ці факти, очевидно, привели до активізації ролі суфіксів у системі словотворення.

Однак ефективність вивчення словотвірного процесу пов'язана перш за все зі зверненням до сучасного матеріалу. Адже інвентарний опис, який проводиться на основі словникових виборок, хоча і важливий, та не дає уявлення про характер функціонування системи, тобто не може виявити внутрішні закономірності взаємодії окремих її складових частин у процесі комунікації.

У запропонованій статті розглядається одне з питань, що стосуються особливостей функціонування системи суфіксації у сучасній англійській мові у тому вигляді, як вона реалізується у текстах наукового стилю.

Наша мета – представити результати дослідження особливостей сполучуваності, частоти використання і термінотворчої потенції суфіксів системи англійського словотвору в науковій літературі. Матеріалом дослідження стала суцільна вибірка суфіксальних похідних із текстів англійської та американської наукової літератури з юриспруденції, економіки, медицини обсягом 1,5 млн. слововживань. Проведене дослідження дало змогу виявити цілу низку кількісних і якісних характеристик системи суфіксації, які проявляються при аналізі наукових текстів. Було проаналізовано 63 суфікси і побудованих за їх участю 47687 суфіксальних похідних і суфіксальних утворень.

Як показало дослідження, індекс суфіксації, який обчислюється кількістю суфіксальних конструкцій у тексті з 1000 слів, для наукових текстів з юриспруденції складає 103,5, з економіки – 95,3, з медицини – 67,2. Це свідчить про те, що суфіксальні похідні складають важливу частину лексики наукової літератури. Крім загальноживаних слів у процесі дослідження була виявлена частотність тих чи інших суфіксальних термінів.

Текст кожної тематичної орієнтації має виражену тенденцію надавати перевагу вживанню тих чи інших суфіксів при утворенні суфіксальних загальноновживаних слів і термінів. Відзначимо також те, що не всі суфікси, які відзначаються високими показниками частоти використання, беруть активну участь у термінологічному словотворенні в межах мови кожної галузі науки. Так, наприклад, дуже вживаними виявилися суфікси *-able/-ible*₂, *-ness* (відповідно 1085 та 1275 разів у 500-тисячній вибірці з економіки); *-ant/-ent*₂ (991 раз у 500-тисячній вибірці з юриспруденції); *-ic*, *-ive*₂ (відповідно 2149 та 2226 разів у 500-тисячній вибірці з медицини), але в утворенні термінів вони використовуються рідко. Наведені дані показують, що високі показники вживаності того чи іншого суфікса в певному тематичному контексті далеко не відповідають його високій термінотворчій потенції. З іншого боку, досить активними в утворенні термінів у різних галузях знань виявилися менш уживані суфікси : *-age*₁; *-ary*, *-cy*₁, *-ism*₁, *-ist*; *-ogy*₂; *-ship*₃. Так, наприклад, у текстах з економіки обсягом 500 тисяч слововживань суфікс *-age*₁ бере участь в утворенні термінів 421 раз, а в утворенні загальноновживаних слів – тільки 12 разів; суфікс *-ship*₃ використовувався в термінологічному вживанні 140 разів, а в загальноновживаних словах – 18 разів. У текстах з юриспруденції обсягом 500 тис. слововживань суфікс *-ary* бере участь в утворенні термінів 296 разів, а загальноновживаних слів – 20 разів; суфікс *-ist* бере участь в утворенні термінів 407 разів, а загальноновживаних слів – 40 разів (див.рис.4). У медичних текстах суфікс *-age*₁ бере участь в утворенні термінів 376 разів, а загальноновживаних слів – 8; суфікс *-ogy*₂ використовувався в термінологічному вживанні 440 разів, а в загальноновживаних словах – лише 8 (див. рис. 5). Спостерігається подібне співвідношення термінологічного й нетермінологічного вживання інших суфіксів у досліджених текстах наукової літератури (див. рис. 3, 4, 5).

Отже, зіставний аналіз уживаності і термінотворчої потенції суфіксів необхідний для уточнення нашого уявлення про їхню функціональну характеристику. Коли мова йде про те, що певні суфікси переважно вживаються в тому чи іншому тематичному контексті, це ще не означає, що всі вони беруть активну участь у термінологічному словотворенні.

У результаті дослідження виявилось, що суфікси в сучасній англійській мові дійсно відіграють значну роль у системі словотворення. Особливо це стосується текстів наукової літератури, де вони дуже широко використовуються для передачі різних значень. Головними особливостями функціонування суфіксів, виявленими в цьому дослідженні, є ті їхні ознаки, за якими можна визначити належність тексту до одного із стилів, а в межах наукової літератури – до текстів тієї чи іншої тематичної належності.

Література

1. Беляева Т.М., Хомяков В.А. Суффиксальное словообразование в американском просторечии // Системное описание лексики

- германских языков: Межвуз. сб.. – Вып. 4. – Ленинград: Изд-во гос. ун-та. – 1981. – С. 45-50.
2. Винокуров А.М. Субстандартная суффиксация в английском языке США: Автореф. дисс... канд. филол. наук: 10.02.04. – Калинин, 1981. – 16 с.
 3. Винокурова В.Н. Заимствованные адъективнообразующие суффиксы в системе современного английского языка : Дисс. ... канд. филол. наук. – Минск, 1985. – 196 с.
 4. Вишнякова О.Д. Слова на –able в стиле научного изложения (на материале английского языка). – ФН, 1985. - №3. – С. 49 – 54.
 5. Габриэльян О.А. О специфике сложно-суффиксального словообразования в системе современного английского языка // ИЯШ, 1981. - №5. – С. 13-15.
 6. Говердовський В.І. Про суфіксальну експлікацію конотації іменників. – Мовознавство. – 1988. - №3. – С.54-59.
 7. Долидзе Н. Суффиксальное образование имен в современном английском языке /Словообразовательные суффиксы абстрактных имен существительных/: Автореф. дисс... канд. филол. наук: 10.02.04. – Тбилиси, 1973. – 23 с.
 8. Железная С.М. О словообразовательных значениях адъективных суффиксов –able и –ous в современном английском языке // Вестник Киевского ун-та. Романо-германская филология, 1980. – Вып.14, с.28-30.
 9. Зятковская Р.Г. Суффиксальная система современного английского языка. – М: Высшая школа – 1971ю – 186с.
 10. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. Граматичні труднощі, лексичні, термінологічні та жанрово-стилістичні проблеми / В'ячеслав Іванович Карабан. □ Київ: Наукова книга, 2002. – 564 с.
 11. Карпіловська Є.А. Формальне варіювання суфіксів у сучасній українській мові // Мовознавство, 1993. - №5. – С.35-43.
 12. Карпухина И.К. Имена лица на –is, -al в современном английском языке // ВФ, 1974. – Вып.4. – С. 40-50.
 13. Кубрякова Е.С. Словообразование // Общее языкознание. Внутренняя структура языка. – М.: Наука, 1972. с.344-393.
 14. Ли А.В. Формально- семантические особенности суффиксального словообразования имен существительных, выражающих состояние в современном английском языке // Сб. научн. трудов. Ташк. ун-т, 1982. - № 685. – С. 96-103.
 15. Маневская Е.Д., Лях Т.И. О месте морфемі –ly в системе современного английского языка // Вестник Харьк. Ун-та, 1979. - №185. – Иностр. яз.- Вып.12. – С. 93-96.
 16. Нешко С.І. Афіксальне вираження конотації в англійській мові: Автореф. дис. ... канд. наук: 10.02.04 / Харківськ. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна. – Х., 2002. – 19 с.

17. Німчук В.В. До питання про афіксальний словотвір // Мовознавство. – 1984 - №6. – С.26-32.
18. Нуруллова С.Ш. Прагматические аспекты функционирования словообразовательных аффиксов английского языка. Дисс. ... канд. филол. наук: 10.02.04. - М., 1991. – 158 с.
19. Огоновська О.В. Походження і вживання суфікса –ly в сучасній англійській мові // Іноземна філологія. – Міжвід респ. зб.- Львівський ун-т. – Вип.2, 1965. – С. 50-55.
20. Перева А.В. Система суффиксации в современном английском языке. Дисс. ... канд. филол. наук. – М., 1976. – 178 с.
21. Полюжин М.М. Функціональний і когнітивний аспекти англійського словотворення. – Ужгород: Закарпаття, 1999. – 239 с.
22. Пономарева О.Б. Глагольное суффиксальное словообразование в современном английском языке (на материале субстандартной лексики): Автореф. дисс. канд. фил. наук: 10.02.04. – Калинин, 1985. – 16 с.
23. Рудницкая В.А. Прилагательные с суффиксами –ful и – less в современном английском языке: Автореф. канд. филол. наук: 10.02.04. – Л., 1981. – 18 с.
24. Словотвір як транскріпція мовної системи / С. М. Єнікєєва // Ювілейні ІV Каразінські читання, присвячені 200-річчю Харківського національного університету "Людина. Мова. Комунікація": матеріали міжнар. науково-метод. конф. (1-2 листопада 2004 року) / Харківськ. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. – Х., 2004. – С. 88–90.
25. Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови / С. М. Єнікєєва // Монографія. – Запоріжжя: Запорізьк. нац. ун-т, 2006. – 303 с. (Швачко С. О. Рецензія на монографію С. М. Єнікєєвої "Системність і розвиток словотвору сучасної англійської мови" (Запоріжжя , 2006. – 303 с.) // Культура народів Причорномор'я: Научний журнал. – Симферополь: Крымск. науч. центр нац. акад. наук и мин. образ. и науки Украины, 2008. – Т. 1, № 142. – С. 452–454.
26. Сытель В.В. К истории суффикса прилагательного –fast в английском языке // Некоторые проблемы грамматических категорий и семантики единиц языка. Пятигорск, 2003. – С.48-51.
27. Хаскина Е.М. Продуктивные способы словообразования в современном английском языке. (суффиксация и префиксация) // ИЯШ, 1953. - №6. – С. 20-29.
28. Шанский Н.М. Очерки по русскому языкознанию. – М., 1968. – С.252.
29. Шахрай О.Б. К вопросу о суффиксальной полисемии и омонимии (на материале субстантивного суффикса –er в современном английском языке) // Научные доклады высшей школы. – ФН, 1969. - №6. – С. 131-135.
30. Mascull B.L. Key Words In Business/ Harper Collins Publisher. □ Bedfordshire. – 2001. □ 206 pp.
31. Stein G. John Ayto. Twentieth Century Words // International Journal of Lexicology. –Vol. 14, -# 2. – June 2001. – Pp. 145-148.

32. Quinion M. – ee. A schizophrenic suffix explored. [http:// www. worldwide words. org./](http://www.worldwide-words.org./) 2001.

Summary

The article deals with some peculiarities of the functioning of suffixation in scientific texts in Economics, Jurisprudence and Medicine.

It has been found out that some suffixes are used in specific context but not all of them form terms. It should be mentioned that studying suffixation specificity in scientific style plays an important role in the process of learning terminology.

УДК 811. 131. 1: 811. 161. 2: 81'38

МОТИВАЦІЙНА ОСНОВА ЛЕКСИЧНИХ ІННОВАЦІЙ В ПУБЛІЦИСТИЧНОМУ ДИСКУРСІ ІТАЛІЙСЬКОЇ ТА УКРАЇНСЬКОЇ МОВ

Макарова О. С.

Національний педагогічний університет імені М.П. Драгоманова

Постановка проблеми у загальному вигляді, її актуальність та зв'язок із науковими завданнями. У процесі мовної та когнітивної еволюції заслуговує на увагу таке поняття як «внутрішня форма», що виражає сукупність двох лінгвістичних явищ: співвідношення твірної і похідної основи та ознаку, яка пояснює вибір звукової оболонки, тобто ознаку, покладену в основу вибору назви та «мотивованість», які тісно пов'язані між собою [4 : 174].

В аспекті номінації проблема дослідження мотиваційних механізмів на вербальному та когнітивному рівні та визначення мотиваційної основи між змістом і формою слова є однією з найбільш складних і дискусійних у сучасному мовознавстві [7].

Проблема вмотивованості або, навпаки, довільності зв'язку між змістом і формою слова розглядається від античної філософії до наших днів. Відома дискусія Платона про те, чи імена даються речам «за природою» останніх, чи «за угодою» між самими мовцями [5 : 402]. Для того, аби наблизитися до коректного її розв'язання, необхідно відокремити тлумачення цих понять: *мотивованість*, *мотиваційна основа* та *внутрішня форма слова* від цілого ряду суміжних термінів і явищ.